

АЗЕРБАЙДЖАНСЬКЕ ЗІБРАННЯ МУЗЕЮ ХАНЕНКІВ

КИЛИМИ АЗЕРБАЙДЖАНУ XVIII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

*Новий виставковий проект
у Музеї мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків*

МУЗЕЙ Ханенків продовжує розкривати для публіки «таємниці» своїх східних фондів. Наступним у черзі довгострокових проектів (після експозиції класичного живопису Китаю у січні – вересні 2007 року) є виставка «Килими Азербайджану XVIII – початку XX століття», яка триває в музеї із жовтня 2007 року по квітень 2008 року.

Попри свій невеликий обсяг, 11 предметів, колекція старовинних килимів Азербайджану Музею Ханенків є найціннішою в Україні. Переважна більшість предметів експонується вперше.

В колекції представлено вироби знаменитих північних шкіл азербайджанського килимарства – Гарабазької, Губа-Ширванської та Газаської. Для художніх традицій ткацтва цих регіонів Азербайджану визначальними є строгі симетричні композиції з певним набором геометричних та геометризмованих рослинних, тваринних та антропоморфних мотивів, площинне трактування форм, чітка ритміка малюнка, архаїчне членування композиції на центральне поле і бордюри. Такий, за поширеною термінологією, «кавказький» стильовий тип вчені пов'язували із тюркською, напівкочовою, сільською компонентою азербайджанської культури (В.М. Зуммер).

Центральний експонат виставки – безворсовий килим «Шедде» початку XVIII століття з приватної колекції Богдана та Варвари Ханенків. Килим представляє знамениту гарабазьку школу азербайджанського килимарства. Завдяки унікальному зображальному ряду (поєднання двох традиційно самостійних сюжетів: каравани верблюдів та «шахське» полювання із соколами) та своїм винятковим художнім якостям «київський» «Шедде» входить до основного переліку світових шедеврів азербайджанського мистецтва. Традиції Гарабагу

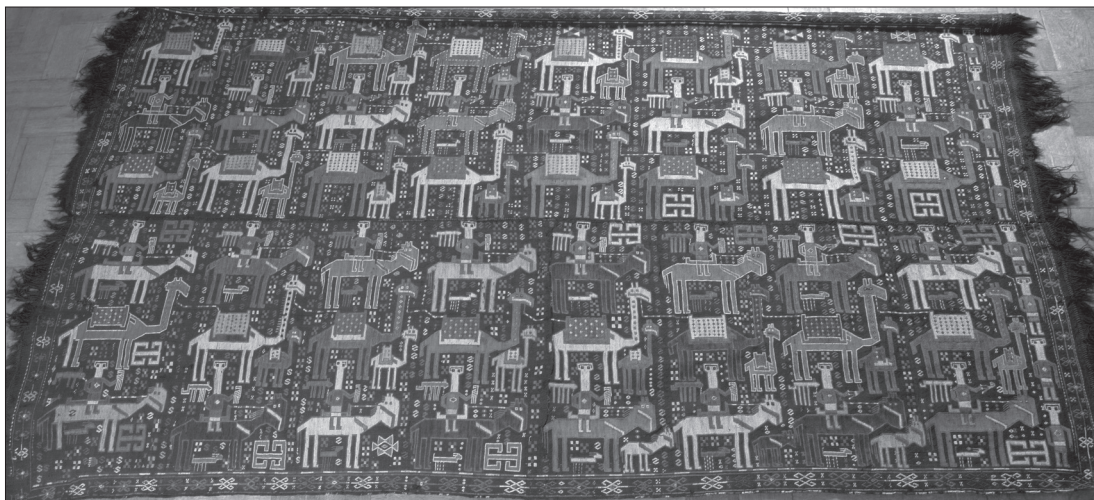
представляє і ворсовий килим «Лямпя», витканий на межі XIX–XX століть. «Лямпя» на гарабазькому діалекті азербайджанської мови означає «стеля кімнати»; припускається, що композиція килима виникла у зв'язку з розвитком розписного декору стелі та стін великих житлових кімнат.

Найбільше представництво в колекції музею має Губа-Ширванська школа ткацтва. До неї належить датований XIX століттям ворсовий килим «Тарагашли», а також кілька цінних безворсових «Сумахів» XIX та XX століть. Найдавнішим серед останніх є невеликий килим XIX століття, що належить до ширванського типу. Особливою композиційною та колористичною насиченістю вирізняється найбільший за розміром сумах губинського типу, витканий у 1893 році.

Газаську школу північноазербайджанського килимарства представлено в зібранні музею двома майже ідентичними ворсовими килимами – «Дагкесемен» із характерними видовженими по вертикалі медальйонами та ворсовим килимом «Качаган» з оригінальними «рогopodobними» мотивами на центральному полі. Ця група килимів датується кінцем XIX – початком XX століття.

Всі килими музейного зібрання, за винятком ханенківського «Шедде», надійшли до музею впродовж II половини XX століття з різних приватних колекцій.

Публічному старту проекту передували комплекс наукових досліджень зі встановлення та уточнення атрибуції предметів. Особливу цінність у цьому плані мали консультації, люб'язно надані д-ром Росією Тагієвою, директором Національного музею азербайджанського килима та декоративно-ужиткового мистецтва (Баку, Азербайджан). Важливою умовою проведення виставки стала велика реставраційна робота, виконана з предметами колекції впродовж

*Килим “Шедде” (верблюди). Тип Гарабах.
Азербайджан, початок VIII ст. Вовна, безворсове ткацтво.*

*Килим “Тарагашли” – три квадратні медальйони. Тип Губа-Ширван.
Азербайджан, кінець XIX ст. Вовна, ворсове ткацтво.*

кількох останніх років п. Володимиром Назаром, реставратором Центру наукової реставрації та експертизи Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника.

Експозицію супроводжують коментарі, що детальніше розповідають про історію, технології виготовлення та архаїчну символіку мотивів азербайджанського килима.

Окремо розкривається тема структурного, семіотичного та соціального паралелізму килима та мугаму – гостро самотубної форми традиційного музичного мистецтва азербайджанців. У просторі залу звучать фрагменти автентичного виконання мугаму.

До виставки підготовлено каталог українською та англійською мовами.

Г.Б. РУДИК